

Kohti kiertotaloutta

Lounais-Suomen jätehuolto-ohjelma

2023–2028

Sisällysluettelo

Johdanto

Jätehuoltoa ohjaavat periaatteet

Kuntavastuullisen jätehuollon toimijat ja ohjelman vastuutahot

Ohjelman valmistelu

Visio

Tavoitteet ja toimenpiteet

Tavoite 1. Jätteen määrää vähennetään ja käytettyjen tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttöä edistetään

Tavoite 2. Jätehuollon neuvonnalla ja valistuksella tuetaan kiertotalouden ja etusijajärjestyksen tavoitteiden toteuttamista

Tavoite 3. Erilliskerättävien kierrätyskelpoisten jättemateriaalien määrä polttokelpoisessa jätteessä puolitetaan

Tavoite 4. Jätteen keräys ja kuljetus järjestetään logistisesti tehokkaasti ja aiheuttaen mahdollisimman vähän haitallisia ympäristövaikutuksia

Tavoite 5. Jätteiden vastaanottopalveluiden saavutettavuutta parannetaan

Tavoite 6. Taksapolitiikassa tavoitteena on maksujen kattavuus ja tasapuolisuus sekä ohjaus etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon

Ohjelman seuranta

Ohjelman hyväksyminen ja voimaantulo

Johdanto

Lounais-Suomen jätehuolto-ohjelma on Lounais-Suomen kunnallisen jätehuollon yhteistoiminta-alueen kuntien yhteinen näkemys siitä, miten seudun jätehuoltoa toteutetaan ja kehitetään seuraavan ohjelmakauden aikana vuosina 2023–2028.

Kuntien hoitaessa jätehuollon palvelu- ja viranomaistehtäviä yhdessä tarvitaan yhteistä poliittista näkemystä jätehuollon visioista, päämääristä, tavoitetilasta sekä sitoutumista yhteisesti hyväksytyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Ohjelmassa hyväksytyt tavoitteet ohjaavat kunnan vastuulle kuuluvan jätehuollon toimijoiden päätöksentekoa ja kuntalaisille järjestettävän jätehuollon palveluiden järjestämistä.

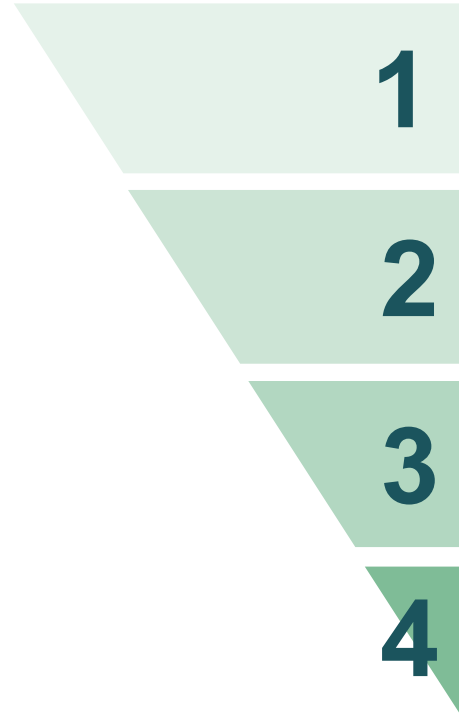
Lisäksi tavoitteet ohjaavat yhteistoiminta-alueen kuntia, joilla on julkisina toimijoina erityinen velvollisuus toteuttaa omissa toiminnoissaan jätelain mukaista etusijajärjestystä ja edistää omalta osaltaan siirtymistä kiertotalouteen.

Jätehuoltoa ohjaavat periaatteet

Suomen jätelainsäädännön ja jätepolitiikan tavoitteina on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen käytön kestävyttä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto sekä ehkäistä roskaantumista.

Keskeisenä jätehuoltopolitiikkaa ohjaavana periaatteena on myös jätelakiin kirjattu yleinen velvollisuus noudattaa kaikessa toiminnassa **etusijajärjestystä**.

Ensisijaisesti pyrittävä välttämään jätteen syntymistä.

Jos jätettä syntyy, on se valmistettava uudelleenkäyttöä varten.

Ellei uudelleenkäyttö ole mahdollista, on jäte ensisijaisesti kierrätettävä aineena ja toissijaisesti hyödynnettävä energiana.

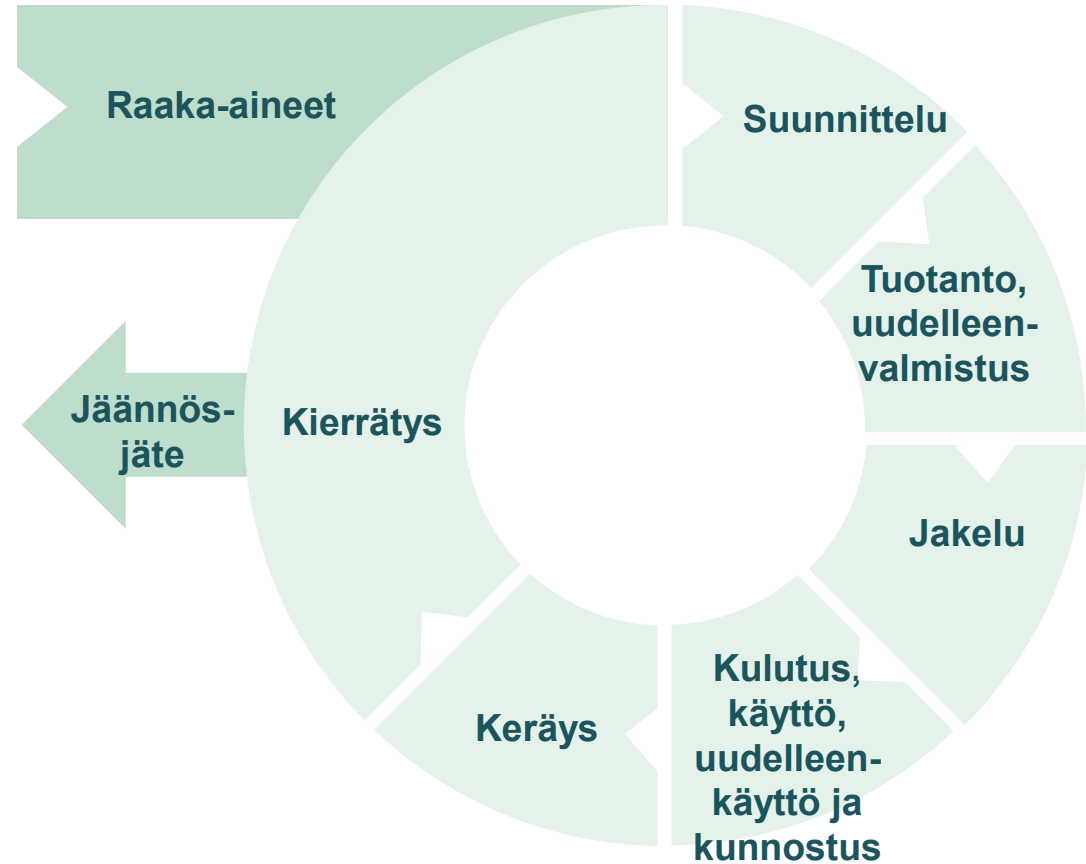
Kaatopaikoille jäte voidaan sijoittaa vain, jos sen hyödyntäminen ei ole teknisesti tai taloudellisesti mahdollista.

Jätehuoltoa ohjaavat periaatteet

Kiertotalouden edistäminen merkitsee taloudessa uutta toimintatapaa, jossa materiaaleja hyödynnetään tehokkaasti ja kestävästi ja ne pysyvät kierrossa pitkään.

Kiertotaloudessa uusien tuotteiden kuluttamista korvataan palveluilla ja olemassa olevia tuotteita käytetään tehokkaasti jakamalla, vuokraamalla ja korjaamalla niitä sekä kierrättämällä tuotteen sisältämiä materiaaleja.

Siirtymä kiertotalouteen edellyttää kokonaisvaltaista muutosta sekä yhteiskunnan päätöksenteossa ja suunnittelussa että yritysten, kotitalouksien ja kuluttajien asenteissa.

Kuntavastuullisen jätehuollon lakisääteiset tehtävät

Jätelain mukaisesti kunnan tehtävänä on järjestää asumisessa syntyvän jätteen, kuntien hallinto- ja palvelutoiminnoissa syntyvän yhdyskuntajätteen sekä muun jätelain 32 §:ssä tarkoitetun jätteen jätehuolto.

Kuntavastuullisen jätehuollon lakisääteiset tehtävät:

- **Palvelutehtävät**, kuten esimerkiksi jätteiden kuljetus, vastaanotto, hyödyntäminen ja käsittely sekä jätehuollon neuvonta ja valistus.
- **Viranomaistehtävät**, kuten esimerkiksi jätetaksasta ja maksuista päättäminen sekä jätehuoltomääräysten antaminen.

Kunnan vastuulle kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät järjestää yhteistoiminta-alueen osakaskuntien omistama Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH).

Osakaskuntien yhteisenä jätehuoltoviranomaisena on samalla toimialueella toimiva Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta.

Jätehuoltolautakunnan valmistelutyön apuna toimiva jätehuollon toimikunta auttaa ohjelman toteuttamisessa ja seurannassa välittämällä niitä koskevaa tietoa kuntien ja lautakunnan välillä.

Kuntavastuullisen jätehuollon toimijat ja ohjelman vastuutahot

Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta-alueen osakaskunnat ovat vastuussa LSJH:n omistajaohjauksesta. Kunnat ovat myös vastuussa siitä, että yhtiölle siirretyt jätelain mukaiset jätehuollon palvelutehtävät tulevat hoidetuiksi jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Lisäksi kuntien tulee huolehtia, että niiden tarpeet tulevat huomioiduiksi riittävällä tavalla.

LSJH:n osakassopimuksen mukaisesti osakaskunnilla on myös velvollisuus myötävaikuttaa omassa toiminnassaan omistamansa yhtiön toimintaa siten, että se pystyy tarjoamaan palveluja kohtuulliseen hintaan.

Merkittävä osa ohjelman tavoitteista ja toimenpiteistä liittyy osakaskuntien omiin toimintoihin ja päätöksentekoon.

Julkisina toimijoina ja merkittävänä ostovoiman käyttäjinä kunnilla on erityinen vastuu ja mahdollisuudet tehdä ratkaisuja, jotka tukevat etusijajärjestyksen toteuttamista ja kiertotalouden tavoitteita sekä luovat markkinoita energia- ja resurssitehokkaille ratkaisuille.

Jätehuolto-ohjelman hyväksyessään osakaskunnat sitoutuvat ottamaan kaikessa toiminnassaan huomioon ohjelman tavoitteet ja toimimaan niiden saavuttamiseksi.

Kunnilta ja kunnan jätehuoltotoimijoilta on perusteltua edellyttää esimerkin ja suunnan näyttämistä asukkaille, joiden toimintatavoista ja valinnoista ohjelman tavoitteiden toteutuminen suurelta osin riippuu.

Ohjelman toimenpiteinä kuntalaisille tarjotaan neuvontaa ja valistusta ja jätehuoltopalveluita, jotka motivoivat tarkistamaan kulutukseen ja jätehuoltoon liittyviä toimintatapoja ja tekemään parempia valintoja.

Ohjelman valmistelu

Jätehuolto-ohjelman valmistelua koordinoi Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta. Valmistelun avuksi perustettiin ohjausryhmä.

Ohjausryhmässä olivat mukana 2021-2022:

- **Katja Holttinen**, Mynämäen kunta
- **Sinikka Koponen-Laiho**, Paimion kaupunki
- **Mika Mannervesi**, Salon kaupunki
- **Reima Ojala**, Naantalin kaupunki
- **Hanna Salmenperä**, Suomen ympäristökeskus
- **Anni Lahtela**, Valonia
- **Aleksis Klap**, Varsinais-Suomen liitto
- **Saila Porthen**, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- **Paavo Tertsunen**, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- **Jaana Turpeinen**, Lounais-Suomen Jätehuolto Oy
- **Leena Salmelainen**, Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Valmistelun vaiheet

Lokakuussa 2021

Mihin suuntaan jätehuoltoa kehitetään Lounais-Suomessa? -aloitusseminaari käynnisti ohjelman valmistelun.

Maalis-huhtikuussa 2022

Teemaryhmissä ideoitiin ehdotuksia ohjelman tavoitteiksi ja toimenpiteiksi.

Touko-syyskuussa 2022

Luonnoksen ohjelman tavoitteiksi ja toimenpiteiksi kokosivat jätehuoltolautakunnan viranhaltijat valmisteluprosessissa kertyneen aineiston pohjalta.

Helmi-maaliskuussa 2022

Kuntien asukkaille ja työntekijöille suunnatuilla kyselyillä kartoitettiin näkemyksiä jätehuollosta.

Toukokuussa 2022

Jätehuollon tulevaisuuden näkymät -seminaarissa työstettiin aiemmin syntyneitä ehdotuksia.

Loka-marraskuussa 2022

Ohjelmaluonnoksesta pyydettiin mm. kuntien ja LSJH:n lausunnot. Lisäksi alueen asukkaille ja muille halukkaille varattiin mahdollisuus esittää luonnoksesta oma mielipiteensä.

Visio

Alueen asukkaat, kunnat ja jätehuoltotoimijat toteuttavat yhteistyöllä onnistuneita ja kestäviä toimia jätteen määrän vähentämiseksi. Monipuoliset kunnalliset jätehuoltopalvelut on toteutettu ympäristön edut ja kiertotalouden periaatteet huomioiden.

Tavoitteet ja toimenpiteet

2023–2028

Ohjelmassa on asetettu

**kuusi tavoitetta
sekä joukko
toimenpiteitä, joilla
tavoitteet pyritään
saavuttamaan.**

Tavoitteet ovat yhteneväisiä valtakunnallisen jätesuunnitelman sekä sitä toteuttavan alueellisen toimenpideohjelman Kierrätyksestä kiertotalouteen -tiekartan kanssa.

Ohjelman tavoitteiden alle kootut toimenpiteet ovat kattavuudeltaan ja vaikuttavuudeltaan eritasoisia.

Ohjelman yhteisten tavoitteiden saavuttaminen on ensisijaista yksittäisten toimenpiteiden toteuttamiseen nähden. Koska alueella on 18 erilaista kuntaa, on suositeltavaa arvioida toteutettavien toimenpiteiden vaikuttavuutta, painotusta ja ajoitusta paikallisista lähtökohdista käsin. Lisäksi on tärkeää priorisoida toimenpiteiden toteutusta, jotta tavoitteet on mahdollista saavuttaa kokonaisuuden kannalta parhaalla tavalla.

Ohjelman tavoitteet voivat jossain tapauksissa olla saavutettavissa myös muita kuin ohjelmaan kirjattuja toimenpiteitä toteuttamalla. Tällöin on perusteltua toteuttaa näitä uusia toimenpiteitä ja lisäksi tiedottaa niistä muille vastuutahoille, jotta hyvät käytännöt saadaan kattavasti myös muiden ohjelman vastuutahojen tietoon ja käyttöön.

Jätelain muutoksen yhteydessä on lakiin lisätty velvollisuus markkinakartoituksen tekemisestä jätteenkuljetuspalvelujen hankintoja suunniteltaessa. Jätehuolto-ohjelman toimenpiteiden yhteydessä on huolehdittava, että markkinakartoitus tehdään riittävän paikallisella tasolla.

Tavoite 1

Jätteen määrää vähennetään ja käytettyjen tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttöä edistetään

Lähtötilanne vuonna 2022

Jätteen määrän vähentäminen on jätelainsäädännön ja Suomen jättopolitiikan ensisijainen tavoite. Kunnilla on julkisina toimijoina lakisääteinen velvollisuus käyttää kestäviä, korjattavia, uudelleenkäytettäviä, kierrätettäviä ja kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja tuotteita sekä palveluita, joissa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta jätettä.

Suomi on edelleen kaukana kiertotalouden tavoitteista ja mm. ylikulutus on tunnistettu keskeiseksi ongelmaksi. Kotimainen materiaalikulutus ja syntyvän yhdyskuntajätteen määrä henkeä kohden on Euroopan suurinta (Lähde: Valtioneuvoston periaatepäätös kiertotalouden strategisesta ohjelmasta 30.3.2021).

Suomen yhdyskuntajätteen määrä on vuonna 2020 noussut noin 30 % vuoden 2010 tasoon verrattuna. (Lähde: Tilastokeskus)

Tavoite 1. Jätteen määrää vähennetään ja käytettyjen tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttöä edistetään

Toimenpide	Vastuutaho	Seuranta/mittari
Selvitetään syntyvän jätteen määrän kannalta keskeiset ja vaikuttavimmat toiminnot kunnassa (rakentaminen, siivous, ruokapalvelut, koulut jne.) ja luodaan niiden osalta yhteiset hankintakriteerit jätteen määrän vähentämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi. Kriteerit sisällytetään kuntien hankintastrategioihin ja -ohjeisiin.	Kunnat, LSJH	Yhteisohjeistus hankintoihin tehty Ohjeistus otettu käyttöön (kuntien lukumäärä)
Kuntien toiminnoissa syntyvä ruokahävikki puolitetaan edistämällä Ruokahävikkitiekartan mukaisia toimia sekä myymällä ja lahjoittamalla syntyvää ylijäämäruokaa.	Kunnat	Ruokahävikin määrä kunnan ruokapalveluissa Biojätteen osuus polttokelpoisessa jätteessä Myyty/lahjoitettu hävikkiruokamäärä
Kehitetään kuntien korjaus- ja rakentamistoimintoihin liittyviä uudelleenkäyttöketoja ja käyttökelpoisten rakennusosien ja -tuotteiden sekä ylijäämämaiden uudelleenkäyttöä koordinoimalla toimintoja esim. kierrätyskeskusten ja työpajojen sekä yksityisten rakennusliikkeiden kanssa.	Kunnat	Uudelleenkäyttöön päätyvien rakennusosien, tuotteiden ja maa-ainesten määrä ja osuus
Kertakäyttöisten (muovia sisältävien) astioiden hankinta ja käyttö kuntien tiloissa ja tilaisuuksissa lopetetaan.	Kunnat	Käyttö lopetettu (kuntien lukumäärä)
Kuntien viherrakentamisessa lisätään kierrätyspohjaisia lannoitevalmisteiden käyttöä.	Kunnat	Kierrätyspohjaisten lannoitevalmisteiden osuus käytetyistä lannoitteista
Kuntien toimipisteiden ylimääräisten käyttökelpoisten tavaroiden ja kalusteiden uudelleenkäyttöä edistetään luomalla sovellus, jonka avulla tieto saatavilla olevista tavaroista on kunnassa helposti saavutettavissa.	Kunnat	Sovellus laadittu ja otettu käyttöön / ei otettu käyttöön
Tarjotaan kuntalaisille lainattavaksi esim. työkaluja ja harrastusvälineitä, pelejä, musiikkisoittimia, kaupunkipyöriä tms. kirjastoista tai muista kunnan toimipisteistä kirjastotoiminnan mallin mukaisesti. Tietoa lainattavista esineistä jaetaan asukkaille tietoverkossa.	Kunnat	Tiedot lainattavista tavaroista on koottu kunnan verkkosivuille
Selvitetään ja otetaan käyttöön mahdollisuuksia palauttaa lajitteluasemille toimitettuja käyttökelpoisia tavaroita korjattavaksi ja uudelleenkäyttöön esim. kiertotalousmyymälöiden, alan yritysten, työpajojen ja kierrätyskeskusten kautta.	LSJH	Selvitys tehty / ei tehty
Topinpuiston kiertotalouskeskuksen ja sen ympärille muodostuneen kiertotalousverkoston toimintaa kehitetään kiertotalouden alueellisena veturina ja yhdessä yhteistyökumppanien kanssa luodaan edellytyksiä kiertotalouden liiketoiminnalle sekä kiertotalousmyymälätoiminnalle.	LSJH	Topinpuiston nettisivuilla seurataan kiertotalousverkoston kehittymistä ja raportoidaan niistä.
Osallistutaan aktiivisesti kiertotalouden kehitys- ja tutkimushankkeisiin (alueellisesti ja valtakunnallisesti) ja sovelletaan niiden tuloksia paikallisella tasolla.	LSJH, kunnat	Hankkeet, joihin osallistuttu / osallistutaan

Tavoite 2

Jätehuollon neuvonnalla ja valistuksella tuetaan kiertotalouden ja etusijajärjestyksen tavoitteiden toteuttamista

Lähtötilanne vuonna 2022

LSJH:n on jätelain ja osakassopimuksensa mukaisesti järjestettävä neuvontaa, tiedotusta ja valistusta jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, lajittelun tehostamiseksi, erilliskeräyksen lisäämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi sekä roskaantumisen ehkäisemiseksi.

Jätteen synnyn ehkäisy ja kestävä kulutus ovat jo nykyisin olennainen osa LSJH:n tekemää neuvontatyötä.

Tavoite 2. Jätehuollon neuvonnalla ja valistuksella tuetaan kiertotalouden ja etusijajärjestyksen tavoitteiden toteuttamista

Toimenpide	Vastuutaho	Seuranta/mittari
Jäteneuvonnan ja valistuksen painopisteenä on jätteen synnyn ehkäisy ja erityisesti ruokahävikin vähentäminen ja käytettyjen tavaroiden uudelleenkäytön edistäminen.	LSJH	Jätteen synnyn ehkäisyä ja käytettyjen tavaroiden uudelleenkäyttöä koskeva neuvonta ja valistus (materiaalit, tilaisuudet ym.) LSJH:n asukaskyselyiden palaute
Lajittelutehokkuutta parannetaan neuvonnalla ja tiedottamisella, jossa huomioidaan kunnan jätehuollon erilaiset asiakkaat, asumismuodot ja paikalliset olosuhteet.	LSJH	Eri kieliryhmille ja asumismuodoille tuotettu materiaali
Tiedotetaan jätehuollon asiakkaita siitä, mihin erilliskerätyt jätteet päätyvät, miten ne hyödynnetään ja mitä tuotteita niistä valmistetaan.	LSJH	Tuotettu tiedotusmateriaali, LSJH:n asukaskyselyiden palaute
Neuvonta- ja tiedotusyhteistyötä LSJH:n ja kuntien välillä parannetaan siten, että jätehuoltoa koskeva tieto välittyy tehokkaasti eri kanavien kautta asukkaille ja kuntien hyviä kiertotalousideoita ja käytäntöjä koskeva tieto välittyy muille kunnille.	LSJH, kunnat	Tiedotusyhteistyön parantamiseksi toteutetut toimenpiteet
Kootaan yhteen ja helposti saataville tietoa seudulla käytettävissä olevista lainaus- ja korjauspalveluita tarjoavista yrityksistä ja yhteisöistä (esim. lainaa.se ja korjaa.se; kiertonet.fi) sekä käytettyjen tavaroiden myyntipalveluista.	LSJH	Koottu neuvontamateriaali LSJH:n asukaskyselyiden palaute
Kannustetaan kiinteistönhaltijoita käyttämään yhteisiä jäteastioita (kimppa-astioita) erityisesti haja-asutusalueella.	LSJH	Tuotettu neuvontamateriaali

Tavoite 3

Erilliskerättävien kierrätyskelpoisten jättemateriaalien määrä poltto- kelpoisessa jätteessä puolitetaan

Lähtötilanne vuonna 2022

Jäteasetuksen mukaan yhdyskuntajätteestä tulee kierrättää

- 55 prosenttia vuonna 2025
- 60 prosenttia vuonna 2030
- 65 prosenttia vuonna 2035

Lounais-Suomessa asumisessa ja kuntien hallinto- ja palvelutoiminnoissa sekä julkisista ja yksityisistä palveluista peräisin olevasta yhdyskuntajätteestä päätyi vuonna 2020 materiaalina kierrätettäväksi 45 %.

Polttokelpoinen jäte sisälsi vuonna 2022 tehdyn koostumustutkimuksen mukaan biojätettä peräti 38,5 %. Lisäksi polttokelpoiseen jätteeseen päätyy runsaasti mm. muovia ja kartonkia. Karkeasti arvioituna noin 80 % tutkitusta polttokelpoisesta jätteestä olisi ollut mahdollista lajitella muualle hyödynnettäväksi.

Tavoite 3. Erilliskerättävien kierrätyskelpoisten jättemateriaalien määrä polttokelpoisessa jätteessä puolitetaan

Toimenpide	Vastuutaho	Seuranta/mittari
Jätehuoltomääräyksissä mahdollistetaan laajasti vapaaehtoinen liittyminen kunnan järjestämään erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen	Jätehuoltolautakunta	Kunnan järjestämän erilliskeräyksen alueellinen kattavuus kunnan jätehuoltomääräyksissä
Selvitetään yhdessä tuottajien kanssa mahdollisuuksia ottaa käyttöön muovijätteiden yhteiskeräysmalleja, jossa pakkausjätteitä ja muuta muovijätettä kerätään yhdessä (vrt. metallijätteet)	LSJH, kunnat	Selvitys tehty Yhteiskeräystä kokeiltu/otettu käyttöön
Kierrätettävien jätteiden erilliskeräystä tuetaan kannustavilla jätemaksuilla siten, että kierrätys on aina energiahyödyntämistä edullisempaa.	Jätehuoltolautakunta, LSJH	Kierrätettävien jätteiden jätemaksujen subvention osuus kustannuksista jätelajeittain
Kannustetaan biojätteen omatoimiseen kompostointiin ja kimppakompostointiin erityisesti haja-asutusalueilla tarjoamalla kompostointiin liittyvää neuvontaa ja tiedotusta.	LSJH	Kompostoivien kiinteistöjen määrä Kimppakompostoinnin määrä
Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöt liitetään vapaaehtoiseen erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen, mikäli erilliskeräysvelvoitetta ei ole ja kunnan palvelu on saatavilla.	Kunnat	Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöjen kuuluminen erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäiseen kuljetukseen, osuus kaikista kiinteistöistä

Tavoite 4

Jätteen keräys ja kuljetus järjestetään logistisesti tehokkaasti ja aiheuttaen mahdollisimman vähän haitallisia ympäristövaikutuksia

Lähtötilanne vuonna 2022

Jätteiden erilliskeräysvaatimukset ja kierrätystavoitteet tiukentuvat ja erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäinen kuljetus lisääntyy.

Tuottajien ylläpitämä pakkausjätteiden aluekeräysverkosto supistuu.

Suuri osa kierrätyskelpoisesta jätteestä päätyy edelleen polttokelpoisen jätteen mukana energiahyödyntämiseen.

Tavoite 4. Jätteen keräys ja kuljetus järjestetään logistisesti tehokkaasti ja aiheuttaen mahdollisimman vähän haitallisia ympäristövaikutuksia

Toimenpide	Vastuutaho	Seuranta/mittari
Kunnan jätteenkuljetusurakat suunnitellaan ja toteutetaan tehokkaasti kuntarajojen rajoittamatta suunnittelua.	LSJH	Kuljetukset suunniteltu ilman kuntarajojen asettamia rajoituksia
Kuljetusten ja astiatyhjennysten tehokkuutta seurataan ja asiakkaita ohjataan tehokkuuden kannalta sopivimpien astioiden ja tyhjennysvälien käyttöön.	LSJH	Jäteastioiden täyttöasteet tyhjennettäessä
Jätteenkuljetuksissa käytetään vähä- tai nollapäästöisiä ajoneuvoja.	LSJH	Vähä- tai nollapäästöisten urakoiden osuus uusista urakoista
Pilotoidaan erottelevaa lietteenkuljetuskalustoa ja otetaan toimivaa tekniikkaa käyttöön.	LSJH	Pilotti toteutettu / ei toteutettu Uuden kuljetuskaluston käytön määrä uusissa lieteurakoissa
Pilotoidaan ja otetaan käyttöön lokeroastiajärjestelmiä, kun niiden käytöllä voidaan tehostaa jätteiden keräystä. Tehdään elinkaariselvitykset monilokerokeräyksen tehokkuudesta	LSJH, jätehuoltolautakunta	Käytössä olevien lokerokeräysten määrä ja niiden käyttöönottamiseksi tehdyt elinkaariselvitykset
Kaavoituksella edistetään korttelikeräysjärjestelmien käyttöönottoa varaamalla sille tarvittavat tilat ja antamalla tarvittavat kaavamääräykset.	Kunnat	Kaavoitettujen korttelikeräysalueiden määrä Korttelikeräyksen mahdollisuus arvioitu kaavoituksessa asuinalueilla
Kiertotalouden ja jätehuollon aluetarpeet otetaan huomioon kaavoituksessa, jotta uudelleenkäyttö, kierrätys ja muu hyödyntäminen on mahdollista riittävän lähellä asukkaita. Otetaan LSJH mukaan kaavojen suunnitteluun mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kaavaprosessia.	Kunnat, LSJH	LSJH:lle on varattu mahdollisuus osallistua kaavoitusprosessiin. Jätehuollon aluetarpeiden arvioiminen ja huomioiminen kaavoituksessa
Kunnallisilla määräyksillä ohjataan kiinteistöittäiseen kuljetukseen kuuluvien kiinteistöjen jäteastioiden ja lietesäiliöiden sijoittamista vain sellaisiin paikkoihin, joista ne voidaan käydä tyhjentämässä normaalissa käytössä olevilla jäte- ja lieteajoneuvoilla ilman aluskuljetuksia.	Kunnat, jätehuoltolautakunta	Jäte- ja lietesäiliöiden saavutettavuuden huomioiminen kunnallisissa määräyksissä

Tavoite 5

Jätteiden vastaanotto- palveluiden saavutettavuutta parannetaan

Lähtötilanne vuonna 2022

LSJH:n on jätelain ja osakassopimuksensa mukaisesti järjestettävä kunnan vastuulle kuuluvan jätteen vastaanotto siten, että käytävissä on riittävästi vaarallisen jätteen ja muun jätteen alueellisia vastaanottoaikoja ja vastaanottoaikat ovat vaivattomasti jätteen tuottajien saavutettavissa.

Lounais-Suomen alueella on 13 lajitteluasemaa sekä liikkuvia jätekeräyksiä ja pop up -lajitteluasemia kauempana lajitteluasemista asuville. Kaikissa otetaan vastaan vaarallisia jätteitä.

Saaristossa järjestetään romun- ja veneiden keräyskampanjoita

Poistotekstiilikeräysverkosto on jo käytössä (mm. lajitteluasemat ja liikkuvat jätekeräykset).

Lääkejätteiden vastaanotto järjestetty yhteistyössä apteekkien kanssa.

Tavoite 5. Jätteiden vastaanottopalveluiden saavutettavuutta parannetaan

Toimenpide	Vastuutaho	Seuranta/mittari
Lajitteluasemien aukioloajat ja niiden palveluiden saavutettavuus optimoidaan.	LSJH	Aukioloaikojen optimointi tehty eri asiakasryhmien palvelutarpeet huomioiden Asiakastyytyväisyyskysely
Liikkuvien vastaanottopalveluiden järjestämisessä huomioidaan haja-asutusalueen asukkaiden lisäksi myös taajamien keskustoissa asuvat autottomat jätehuollon asiakkaat.	LSJH	Kävijämäärä, keräysten lukumäärä
Kartoitetaan mahdollisuudet itsepalveluperiaatteella toimivien lajitteluasemien käyttöön erityisesti haja-asutusalueilla ja saaristossa	LSJH	Kartoitus tehty Toteutusvaiheessa pisteiden määrä, käyttäjämäärä
LSJH:n ylläpitämiä alueellisia kierrätyspisteitä kehitetään siten, että niissä otetaan vastaan kaikkia erilliskerättäviä pakkausjätteitä sekä pienmetallijätteitä.	LSJH	Uusittujen kierrätyspisteiden osuus, kerätyn jätteen määrä ja laatu Keräyspaikka kohtuullisesti saavutettavalla etäisyydellä alueen erityispiirteet huomioiden
Vaikutetaan Rinki-ekopisteverkoston kehittämiseen ja pisteiden laatutasoon yhteistyössä eri tahojen kesken.	LSJH, kunnat, jätehuoltolautakunta	LSJH:n asukaskysely

Tavoite 6

Taksapolitiikassa tavoitteena on maksujen kattavuus ja tasapuolisuus sekä ohjaus etusija-järjestyksen mukaiseen jätehuoltoon

Lähtötilanne vuonna 2022

Jätehuollon järjestämisen kustannukset on katettava aiheuttamisperiaatteen mukaan määräytyvillä kunnan jätemaksuilla, joiden tulee olla palvelutasoon nähden tasapuolisia ja kohtuullisia niin, ettei mm. eri asiakasryhmiä tai eri alueita aseteta perusteettomasti poikkeavaan asemaan.

Jättemaksun tulee kannustaa jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä jätteen etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.

Lounais-Suomen eri alueilla on käytössä toisistaan poikkeavia jätemaksuja samasta palvelusta.

Jätehuollon perusmaksutulot eivät nykyisellään kata palveluiden tuottamisen kustannuksia vaan osa palveluista rahoitetaan polttokelpoisten jätteen käsittelymaksulla.

Tavoite 6. Taksapolitiikassa tavoitteena on maksujen kattavuus ja tasapuolisuus sekä ohjaus etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon

Toimenpide	Vastuutaho	Seuranta/mittari
Jätehuollon perusmaksu on täyskatteellinen, jotta perusmaksutuloilla järjestettävien kiinteiden palveluiden ja toimintojen kustannuksen voidaan kattaa syntyvän jätteen määrästä riippumatta.	Jätehuoltolautakunta, LSJH	Perusmaksupalveluiden kustannukset vs. tuotot
Jäteastioiden tyhjennyksistä perittävät käsittely- ja kuljetusmaksut ovat kuntarajoista riippumatta samat. Noutoalueen poikkeukselliset kuljetusolosuhteet voidaan huomioida maksujen vyöhykkeisyydellä.	Jätehuoltolautakunta, LSJH	Otettu käyttöön taksa, jossa samasta palvelusta peritään koko alueella sama maksu
Käytetään ohjaavia jätemaksuja, joilla kannustetaan tehokkaaseen jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen.	Jätehuoltolautakunta, LSJH	Ohjaavien jätemaksujen osuus ja subvention määrä jätelajeittain
Otetaan käyttöön palvelu, jossa kiinteistönhaltija voi seurata kiinteistöllä syntyvän jätteen määrää ja sen vaikutusta jätemaksuihinsa. Pilotoidaan ja otetaan käyttöön käyttökelpoisia ratkaisuja, joissa jätemaksut voidaan määrätä kuljetukseen luovutettavan jätteen määrän perusteella (Pay as you throw, PAYT).	LSJH	Palvelu otettu käyttöön. Palvelun käyttäjämäärien seuranta Toteutuneet pilotit ja käyttöön otetut ratkaisut
Määritellään kuntien järjestämän jätehuollon palvelutasotavoitteet. Kuvataan palveluiden rahoituksen periaatteet ja palvelutason vaikutukset kuntalaisilta perittäviin jätemaksuihin.	Kunnat, LSJH, jätehuoltolautakunta	Palvelutasotavoitteet ja suunnitelma niiden toteuttamiseksi on määritelty

Seuranta

Jätehuolto-ohjelman seuranta koordinoi Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta. Ohjelman vastuutahoilta kerätään vuosittain seurantaan varten tarpeellisia tietoja ohjelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteuttamisesta ja niistä koostetaan yhteenveto, josta raportoidaan kuntiin ja LSJH:lle. Kattavampi yhteenveto tehdään ohjelmakauden puolivälissä vuoden 2025 jälkeen sekä ohjelmakauden loputtua.

Jätehuoltolautakunnan apuna ohjelman tavoitteiden toteutumisen seurannassa toimii seurantaryhmä, jossa on edustettuina kaikki ohjelman vastuutahot. Seurantaryhmään kutsutaan kuntaedustajiksi jätehuollon omistajaohjauksesta vastaavia henkilöitä, jotta omistajien tuki ohjelman tavoitteiden toteutumiseksi olisi läsnä koko ohjelmakauden.

Ohjelman hyväksyminen ja voimaantulo

Vastuutaho	Toimielin	Päätös (§/pvä)
Auran kunta		
Kaarinan kaupunki		
Kemiönsaaren kunta		
Liedon kaupunki		
Marttilan kunta		
Maskun kunta		
Mynämäen kunta		
Naantalin kaupunki		
Nousiaisten kunta		
Paraisten kaupunki		
Paimion kaupunki		
Pöytyän kunta		
Raision kaupunki		
Ruskon kunta		
Salon kaupunki		
Sauvon kunta		
Turun kaupunki		
Uudenkaupungin kaupunki		
Lounais-Suomen Jätehuolto Oy		
Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta		9 § / 9.3.2023

Lounais-Suomen jätehuolto-ohjelma 2023–2028

Kohti kiertotaloutta

Lounais-Suomen jätehuolto-ohjelma 2023–2028

Taustaraportti

1. Johdanto

Lounais-Suomen jätehuolto-ohjelma on Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta-alueen kuntien yhteinen näkemys siitä, miten seudun jätehuoltoa kehitetään seuraavan ohjelmakauden aikana vuosina 2023–2028. Kuntien hoitaessa jätehuollon palvelu- ja viranomaistehtäviä yhdessä, tarvitaan yhteistä poliittista näkemystä yhteisesti toteutettavan jätehuollon visioista, päämääristä, tavoitetilasta sekä sitoutumista yhteisesti hyväksytyjen toimenpiteiden toteuttamiseen.

Ohjelmassa hyväksytyt suuntaviivat ohjaavat kuntavastuullisen jätehuollon toimijoiden päätöksentekoa ja kuntalaisille järjestettävän jätehuollon palvelutason määrittelyä. Lisäksi ne ohjaavat yhteistoiminta-alueen kuntia, joilla on julkisina toimijoina erityinen velvollisuus toteuttaa omissa toiminnoissaan jätelain mukaista etusijajärjestystä ja edistää omalta osaltaan siirtymistä kiertotalouteen.

2. Etusijajärjestys ja kiertotalous keskeisinä jätehuoltoa ohjaavina periaatteina

Suomen jätelainsäädännön ja jätepolitiikan tavoitteina on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen käytön kestävyyttä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto sekä ehkäistä roskaantumista.

Keskeisenä jätehuoltopolitiikkaa ohjaavana periaatteena on myös jätelakiin kirjattu yleinen velvollisuus noudattaa kaikessa toiminnassa etusijajärjestystä, jonka mukaan:

- Ensisijaisesti pyrittävä välttämään jätteen syntymistä.
- Jos jätettä syntyy, on se valmistettava uudelleenkäyttöä varten.
- Ellei uudelleenkäyttö ole mahdollista, on jäte ensisijaisesti kierrätettävä aineena ja toissijaisesti hyödynnettävä energiana.
- Kaatopaikoille jäte voidaan sijoittaa vain, jos sen hyödyntäminen ei ole teknisesti tai taloudellisesti mahdollista.

Jätelain tavoitteeksi kirjattu kiertotalouden edistäminen merkitsee uutta talouden toimintatapaa, jossa materiaaleja hyödynnetään tehokkaasti ja kestävästi ja ne pysyvät kierrossa pitkään. Kiertotaloudessa ei tavoitteena ole jatkuva ja lisääntyvä uusien tavaroiden tuottaminen ja kuluttaminen, vaan kulutus perustuu omistamisen sijaan palveluiden käyttämiseen: jakamiseen, vuokraamiseen ja kierrättämiseen. Siinä materiaaleihin sitoutunut arvo säilyy mahdollisimman pitkään yhteiskunnassa. Kiertotaloudessa talouskasvu ei ole riippuvainen luonnonvarojen kulutuksesta (Lähde: Sitra). Siirtymä kiertotalouteen ei toteudu pelkästään jätehuollon keinoin vaan se edellyttää kokonaisvaltaista muutosta sekä yhteiskunnan päätöksenteossa että julkisten toimijoiden, yritysten ja kotitalouksien toiminnoissa.

Tehtävää etusijajärjestyksen toteuttamisessa ja kiertotalouden edistämiseksi on paljon. Valtioneuvoston periaatepäätöksessä kiertotalouden strategisesta ohjelmasta (30.3.2021) todetaan, että Suomi on edelleen kaukana kiertotalouden tavoitteista ja mm. ylikulutus on tunnistettu keskeiseksi haasteeksi. Vaikka resurssitehokkuutta onkin viime vuosikymmeninä parannettu, on kotimainen materiaalikulutuksemme ja myös syntyvän yhdyskuntajätteen määrä henkeä kohden Euroopan suurinta.

3. Kuntavastuullisen jätehuollon toimijat ja ohjelman vastuutahot

Jätelain mukaisesti kunnan tehtävänä on järjestää asumisessa syntyvän jätteen, kuntien hallinto- ja palvelutoiminnoissa syntyvän yhdyskuntajätteen sekä muun kunnan vastuulle kuuluvan yhdyskuntajätteen jätehuolto. Tämän hoitamiseen liittyvät jätehuollon lakisääteiset tehtävät on jaettu kahteen osaan:

- **Palvelutehtävät**, kuten esim. jätteiden kuljetus, vastaanotto, hyödyntäminen ja käsittely sekä jätehuollon neuvonta ja valistus.
- **Viranomaistehtävät**, kuten esim. jätetaksasta ja maksuista päättäminen sekä jätehuoltomääräysten antaminen.

Lounais-Suomen alueella kunnan vastuulle kuuluvat jätehuollon palvelutehtävät järjestää yhteistoiminta-alueen osakaskuntien omistama Lounais-Suomen Jätehuolto Oy (LSJH). Osakaskuntien yhteisenä jätehuoltoviranomaisena on samalla toimialueella toimiva Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta. LSJH:n ja jätehuoltolautakunnan vastuulle on tässä ohjelmassa osoitettu toimenpiteitä, joiden toteuttaminen liittyy olennaisesti kuntavastuullisen jätehuollon palvelu- ja viranomaistehtävien järjestämiseen. Jätehuoltolautakunnan valmistelutyön apuna toimiva jätehuollon toimikunta voi osaltaan auttaa ohjelman toteuttamisessa ja seurannassa välittämällä ohjelman toteuttamiseen ja seurantaan liittyvää tietoa kuntien, LSJH:n ja lautakunnan välillä.

Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta-alueen osakaskunnat ovat vastuussa omistamansa LSJH:n omistajaohjauksesta ja siitä, että yhtiölle siirretyt jätehuollon palvelutehtävät tulevat hoidetuiksi jätelain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti. Yhtiön osakassopimuksen mukaisesti osakaskunnilla on myös velvollisuus myötävaikuttaa omassa toiminnassaan LSJH:n toimintaan siten, että se pystyy tarjoamaan palveluja kohtuulliseen hintaan. Osana hyväksymäänsä jätehuolto-ohjelmaa osakaskunnat voivat määrittellä lainsäädännön puitteissa suuntaviivoja ja tavoitteita vastuulleen kuuluvien jätehuollon palvelutehtävien palvelutasolle.

Jätehuolto-ohjelma ei kuitenkaan rajoitu pelkästään kuntavastuullisen jätehuollon järjestämiseen vaan merkittävä osa siinä asetetuista tavoitteista ja toimenpiteistä liittyy suoraan osakaskuntien

omiin toimintoihin ja päätöksentekoon. Julkisina toimijoina sekä merkittävänä ostovoiman käyttäjinä kunnilla on erityinen vastuu ja mahdollisuudet tehdä ratkaisuja, jotka tukevat etusijajärjestyksen toteuttamista ja kiertotalouden tavoitteita sekä luovat markkinoita energia- ja materiaalitehokkaille ratkaisuille. Jätelain mukaan kuntien on julkisina toimijoina mahdollisuuksien mukaan käytettävä kestäviä, korjattavia, uudelleenkäytettäviä, kierrätettäviä ja kierrätetyistä raaka-aineista valmistettuja tuotteita sekä palveluita, joissa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta jätettä. Säännös ohjaa julkisoikeudellisten toimijoiden perustoiminnan suunnittelua ja erityisesti palvelu- ja tavarahankintoja. Kunnilla on myös perusteltua edellyttää veturina toimimista ja esimerkin näyttämistä asukkailleen, joiden toimintatavoista ja valinnoista ohjelman tavoitteiden toteutuminen suurelta osin riippuu.

Ohjelman toimenpiteillä kuntalaisille jaetaan neuvontaa ja valistusta sekä suunnitellaan ja järjestetään jätehuoltopalveluita, joiden avulla heidän on mahdollista tehdä entistä parempia valintoja seudullisten ja valtakunnallisten jätehuoltoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

4. Ohjelman valmistelu

Lounais-Suomen jätehuollon yhteistoiminta-alueella jätehuolto-ohjelman valmistelu on annettu Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan tehtäväksi. Ohjelman valmistelun ohjaamista varten perustettiin ohjausryhmä, jonka työhön ovat vuosina 2021-2022 osallistuneet:

- Katja Holttinen, Mynämäen kunta
- Mika Mannervesi, Salon kaupunki
- Reima Ojala, Naantalın kaupunki
- Sinikka Koponen-Laiho, Paimion kaupunki
- Hanna Salmenperä, Suomen ympäristökeskus
- Anni Lahtela, Valonia
- Aleksis Klap, Varsinais-Suomen liitto
- Saila Porthen, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Paavo Tertsunen, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Jaana Turpeinen, Lounais-Suomen Jätehuolto Oy
- Leena Salmelainen, Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta
- Pirjo Rinne, Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta
- Veli-Matti Suhonen, Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta

Uuden ohjelman valmistelu aloitettiin lokakuussa 2021 Mihin suuntaan jätehuoltoa kehitetään

Lounais-Suomessa? -aloitusseminaarissa, johon kutsuttiin laajasti osakaskuntien luottamushenkilöitä ja henkilökuntaa sekä LSJH:n henkilöstöä.

Alkuvuodesta 2022 työtä jatkettiin kuntien asukkaille ja työntekijöille suunnatuilla kyselyillä, joilla kartoitettiin näkemyksiä mm. jätehuoltopalveluiden kehittämisestä, jätteen määrän vähentämisestä ja kierrätyksen tehostamisesta. Kyselyiden tuloksia käytettiin pohjatietoina keväällä 2022 järjestetyssä neljän teemaryhmän työpajakokouksissa, jossa ideoitiin jätealan asiantuntijoiden kanssa ehdotuksia ohjelman tavoitteiksi ja toimenpiteiksi. Teemaryhmissä oli edustajia kuntien ja LSJH:n lisäksi mm. Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta, Valoniasta, Motivasta, Kiinteistöliitosta, Suomen Omakotiliitosta, Turun ammattikorkeakoulusta, Rinki Oy:stä sekä jätealan yrityksistä.

Teemaryhmätyöskentelyn tuloksena syntyneitä ehdotuksia ja ideoita työstettiin lopuksi vielä toukokuussa 2022 Jätehuollon tulevaisuudennäkymät -seminaarissa, johon osallistui ohjelmatyöhön sen aiemmissa vaiheissa osallistuneista henkilöistä ja jätehuollon kuntatoimijoiden edustajia.

Edellä esitettyjen valmisteluvaiheiden ja niissä kerättyjen tietojen pohjalta laadittiin jätehuoltolautakunnan viranhaltijoiden työnä luonnos ohjelman tavoitteiksi ja toimenpiteiksi.

Ohjelmaluonnoksesta pyydettiin valmisteluvaiheessa mm. kuntien ja LSJH lausunnot. Lisäksi alueen asukkaille ja muille halukkaille varattiin mahdollisuus esittää luonnoksesta oma mielipiteensä.

5. Ohjelman visio, tavoitteet ja toimenpiteet

”Alueen asukkaat, kunnat ja jätehuoltotoimijat toteuttavat yhteistyöllä onnistuneita ja kestäviä toimia jätteen määrän vähentämiseksi. Monipuoliset kunnalliset jätehuoltopalvelut on toteutettu ympäristön edut ja kiertotalouden periaatteet huomioiden.”

Visio perustuu jätelain etusijajärjestyksen ensisijaiseen tavoitteeseen ja on varsin kunnianhimoinen, sillä yhdyskuntajätteen kokonaismäärä on Suomessa kasvanut jo vuosien ajan ja oli vuonna 2020 noussut noin 30 % vuoden

2010 tasosta. Onnistuminen ja tunnettuus voisi parhaimmillaan johtaa myönteiseen kierteeseen, jossa yhä useammat haluavat olla osallisena. Onnistuminen edellyttää kaikkien jätehuollon osapuolten yhteistyötä ja sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Jätehuolto on ihmisten ja muun ympäristön suojelua jätteiden ja jätehuoltopalveluiden aiheuttamilta haitallisilta vaikutuksilta. Koska myös jätehuoltopalveluiden järjestäminen ja ylläpito kuormittaa ympäristöä, on palveluiden järjestämisessä pyrittävä riittävän palvelutason lisäksi varmistamaan mm. uusia menetelmiä kokeilemalla ja käyttämällä, että palveluiden tuottamisen haitalliset ympäristövaikutukset ovat mahdollisimman vähäisiä eivätkä mitätöi niillä saavutettuja ympäristöhyötyjä.

6. Seuranta

Jätehuolto-ohjelman seuranta koordinoi Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta. Ohjelman vastuutahoilta kerätään vuosittain seurantaan varten tarpeellisia tietoja ohjelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteuttamisesta ja niistä koostetaan yhteenveto, josta raportoidaan kuntiin ja LSJH:lle. Kattavampi yhteenveto tehdään ohjelmakauden puolivälissä vuoden 2025 jälkeen sekä ja ohjelmakauden loputtua.

Jätehuoltolautakunnan seurannan avuksi perustetaan ohjelman seurantaryhmä, jossa on edustettuina kaikki ohjelman vastuutahot. Seurantaryhmässä on tarpeen olla mukana jätehuollon omistajaohjauksesta vastaavia henkilöitä kunnissa, jotta omistajien tuki ohjelman tavoitteiden toteutumiseksi olisi läsnä koko ohjelmakauden.

